

He a ta aku e fai, ke fehoahoani ai ki taku fakalapotopotoga/nuku?

Social Cohesion Guide for Communities

Amanakiagia i loto o tau komiuniti

Pe ko tātou he vāega o he kāiga, he āoga, he falefaigaluega, kau tafafao, he lotu- pe ākoāko he gagana fōu pe fakahoa ni mea e initalehi ki ei mā iētahi tino. Ko teā lava te komiuniti e i ei ki tatou, e logotonu te lagona e amanakia, te lagona e kaufakatahi, ke fai na aga mahai ma kavea he vāega o he mea.

E kehekehe uma ki tātou kae ko tatou foki e fia galulue fakatahi, fiafia fakailoa o tātou kehekehega mā fakaāloālo ki iētahi tino i nā taimi e fekehekehe ai. E tāua lahi te vāega tenei auā e hē ko tagata uma e latou fakalogogia te lagona vānei ko tēia ko, e mafai ke fai nā aga mahani pe talitonu ko te latou leo e lagonagia.

Kua mauāluga te numela o tagata mai nā atunuku kehekehe ma te lahi ote mau komiuniti kehekehe ma kua tatau ai ki tatou ke kikila ki ni faiga ke fakalogo ai tētahi ki tētahi mā ke lagonagia ai tētahi e tētahi. E fia fakatumau tō matou fia mālamalama pea ki o tatou kehekehega ma fakamākeke ma ke gālule pea ki ni faiga ke mafai ke opotia ma fakalatalata ai tō taou galulue fakatahi.

Amanakiaga – hē ata vēhea

I he hōhaiete e nofo filemū o na tagata, e iloa tētahi tino e tētahi tino, keiloa o tuākoi, e lagona te fakaāmanakia i loto o nā falefaigāuega, e lagona e ā tātou tamaiti ko latou e ōmamai i he komiuniti e fokotahi, mā tātou iloa pe olo ki fea kafai e manakomia e tātou te fehoahoani. E lagona ki tō tino e kē mafaia ke talanoa ki tagata e hē māhani talanoa kīei muamua, fakailoa mai kafai e kē lagona nā tino e tautātāla i ni tala e fakailoga tagata, ne he kē matakū fakailoa pe koai koe, ko fea e hau ai

koe, ma vehea au faifaiga. I taimi o ni fakalavelave tutupu e hēai he tino e tuku tiakia - e opotia ia tāgata uma.

Faufauga kē atili lelei te amanakiagia – heā te kē mafaia fai

Ko heā la te tātou mafaia fai ke fehoahoani ki te tokalahiga o tagata ke lagona amanakia, fakatāua nā kehekehega, ke lagona te hokotaga, kaufakatahi, talitonu ki nā tahi tino ma lagona te fakaaloalo?

Anamakiagia, talitonugia ō iētahi

talanoa atu ki he tino e kehe mai iā te koe. Taumafai atu ke lafo fakahako te fakaleoga o tona igoa. Hakilikili na mea e mata huia ai o latou lagona, ākoāko pe vehea te ata o te lālolagi e latou kiteāgia

lea ki ei ke opo atu ki te koutou kau tafāfāo, valakaulia atu ki lātou ki na mea fakatahi, fakailoa atu ki lātou ki au uō, fehoahoani ki te latou Igilihi, Te Reo Māori pe ko te gagana tuhi lima faka Niu Hila, kafai e manakomia, mā fehili atu ke akoako koe i te gagana pe ko tana gagana.

Fakatāua te kehekehega, lagonagia na fakaaloōloga

- fatu ma hapoti nā kulupu a na tino faigaluega i loto o tau kaufaigaluega ki na tino e mafi ke fehoahoani tētahi ki tētahi tino ma galulue ki te fakaleleiga o na vāega veia ko te fakailoga tagata ki na tino kehe, fafine pe he tamāloa, na fauhaga o tagata ma iētahi kehekehega. Fehili ki tau kaufaigāaluega ke fai he fakatautōoga ki ni auala ki te fakaleleiga atili o aganuku kehekehe i nā levolo kehekehe.
- ke kavea koe ma Whānau hapoti mo he tino galue e fakafeagai ma ni fakailoga tagata i loto o te falefaigāaluega pe ko nā tahi komiuniti
- hakili ni ākoākoga i loto o tō fale faigāaluega, kapineta, kulupu o tau komiuniti ki te kavekehega o te fakailoga tagata
- tuhi ki te kapineta i tō pitonuku pe ko nā tino i te Palemene pe kave hau tuhi ki he talatalanoaga a te Mālō, ke kalaga fakaleolahi nā pōpōlēga agai ki te fakailoga tagata.

Lagonagia te lagona e hokotaga

- fakatupu he fakatahiga a te komiuniti pe he aho o nā tuākoi ma valakaulia na tino fai tofiga mai nā vāega o nā komiunitu ke fakatahi mai venā ma tamaiti

- fakatahi mai fakailoa mai tau hapoti mo nā vāega tutupu o tau komiuniti nā fakatutupu e nā tino e hē tutuha koulua
- fakatū e koe he koga ke fai ai nā tui i te fale o te komiuniti, fale tapuaki, pe ko ni tahi koga, i te taimi o ni famai pipihi
- fai he palota i loto o tau komiuniti pe he palota katoa pe fakaaliali manatu pe ko ai te mālō i nā hui ki te kapineta o tō itū mālō pe ko nā hui ki te Palemene.
- fehoahoani atu ki na komiuniti e tai tutuha koutou ma kikila pe vāhea o na fehoahoani koe kite fakataunukuga o nā vāega kua taketi koulua ki ei.
- tatala tō marae, tō fale tapuaki, fale tatalo muhilani, falehā, potu kalapu ki te komiuniti ma fakailoa atu kia teki latou pe ko ai koe kae ke mafai ke fakamahani atu kia te koe.

Kau fakatahi atu ki ei

- toe ākoāko atu Te Reo Māori, te talaaga o te tala falaholopito o Aotearoa Niu Hila, Te Tiriti o Waitangi, fakaaoga te vāega e hē totohia i luga o te neti vāia Kōrerorero, Kupu ma te Ako Tahī pe haini koe ki te koohi e kui mai i Te Wānanga o Aotearoa, ahiahi ki te talaaga o te tala fakaholopito i te falematamata i tō pito nuku, kave ni tuhi ki tua e uiga ki te talaaga o tela fakaholopito o Niu Hila mai te faletuhi i tō pito nuku
- loto makēkē fakatalanoa ki he tinoe fakailoga tino ki hē tahi tino, fakaaoga na lihoi tau ki te Aiā Tatau o te Tagata Human Rights Commission website vāia Responding to Racism
- talanoa ki nā tino faufautua o nā komiuniti e uiga ki ō manatu ke kaumai fakalahi te amanakiaga ki loto o nā komiuniti
- apalai ki nā fakatupega ki nā lālā ote mālō ke fakatupe atu te polokaleme mō tau komiuniti, kamata mai i nā uiga o nā fakatupega vāia ko te COGS pe ko te Lotteries kui mai i nā alagātupe o te hihitemi fakahoa pe ko te Community-Led Development Programme. E i ei foki nā tahi alagātupe e avanoa mo koe – fehili mo ni iētahi fakamatalaga e uiga ki nā vāega ki he filifiliga.

